

muhim masala – bu yoshlarning odob-axloqi, yurish-turishi, bir soʻz bilan aytganda, dunyoqarashi bilan bogʻliq. Bugun zamon shiddat bilan oʻzgarayapti. Bu oʻzgarishlarni hammadan ham koʻproq his etadigan kim – yoshlar. Mayli, yoshlar oʻz davrining talablari bilan uygʻun boʻlsin. Lekin ayni paytda oʻzligini ham unutmasin. Biz kimmiz, qanday ulugʻ zotlarning avlodimiz, degan daʼvat ularning qalbida doimo aks-sado berib, oʻzligiga sodiq qolishga undab tursin. Bunga nimaning hisobidan erishamiz? Tarbiya, tarbiya va faqat tarbiya hisobidan”.

Xulosa oʻrnida aytadigan boʻlsak, biz xalqimiz ongini milliy gʻoyamiz, maʼnaviyatimiz va maʼrifatimiz ruhida tarbiya qiladigan boʻlsak, hech qanday yod unsurlar, hoh u diniy ekstrimizm boʻlsin, hoh globallashuv, hoh “ommaviy madaniyat” boʻlsin uning fikrini, dunyoqarashini oʻzgartira olmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning turli anjuman hamda bayramlarda soʻzlagan nutqlari
2. Yuksak maʼnaviyat – yengilmas kuch. Islom Karimov. Toshkent 2008
3. Rasmiy sahifalar: president.uz, lex.uz
4. A.Moʻminov. Ijtimoiy-iqtisodiy xavfsizlik. Toshkent 2017
5. B.Isoqov. Maʼnaviyat - taraqqiyot mezon. Namangan 2018
6. Internet maʼlumtlari: Xabar.uz, Gis.uz, Hozir.org sahifalari

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA PEDAGOGIKA YOʻNALISHI TALABALARI KREATIV FIKRLASH KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING INNOVATSION METODIKASI

Oʻrmonjonov Azizbek Muhammadjon oʻgʻli

*Namangan davlat pedagogika instituti Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar
tayyorlash boʻlimi Ilmiy tadqiqot ishlari muhandisi*

Annotatsiya: ushbu ilmiy maqolada raqamli transformatsiya sharoitida pedagogika yoʻnalishi talabalari kreativ fikrlash kompetensiyasini shakllantirishning innovatsion metodikasi tahlil qilinadi. Maqolada interfaol, loyihaviy va raqamli metodlar yordamida talabalarda lingvistik, tahliliy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini uygʻun rivojlantirish, amaliy loyihaviy faoliyat orqali kreativ yechimlarni ishlab chiqish jarayoni yoritilgan. Shuningdek, innovatsion pedagogik yondashuvlar oʻquv jarayonida talabalarning motivatsiyasi, ishtirok faolligi va mustaqil fikrlash darajasini oshirishga qaratilganligi ilmiy asos bilan koʻrsatildi.

Kalit soʻzlar: innovatsion kompetensiya, kreativ fikrlash, interfaol metodika, pedagogic model, loyihaviy yondashuv, tahliliy kompetensiya, transformatsiya.

Abstract: This scientific article analyzes the innovative methodology for developing creative thinking competencies of pedagogy students in the context of digital transformation. The study highlights the process of harmoniously developing students' linguistic, analytical, and critical thinking competencies through interactive, project-based, and digital methods, as well as generating creative solutions through practical project activities. Furthermore, the innovative pedagogical approaches are scientifically demonstrated to enhance students' motivation, participation, and independent thinking during the learning process.

Keywords: innovative competency, creative thinking, interactive methodology, pedagogical model, project-based approach, analytical competency, transformation.

Аннотация: В данной научной статье анализируется инновационная методика формирования компетенций креативного мышления у студентов педагогических направлений в условиях цифровой трансформации. В статье освещается процесс гармоничного развития лингвистических, аналитических и критических компетенций студентов с использованием интерактивных, проектных и цифровых методов, а также разработки креативных решений через практическую проектную деятельность. Кроме того, научно показано, что инновационные педагогические подходы способствуют повышению мотивации студентов, их активности и уровня самостоятельного мышления в образовательном процессе.

Ключевые слова: инновационная компетенция, креативное мышление, интерактивная методика, педагогическая модель, проектный подход, аналитическая компетенция, трансформация.

KIRISH

Raqamli transformatsiya jarayoni pedagogik oliy ta’lim muassasalari faoliyatida tub o’zgarishlarni talab qilmoqda. Ayniqsa, zamonaviy talabalarning kreativ fikrlash kompetensiyasini shakllantirish, ularni amaliy loyihaviy faoliyatga jalb etish va innovatsion yondashuvlar asosida ta’lim berish oliy ta’limning sifatini oshirish bilan bevosita bog’liqdir. Kreativ fikrlash, pedagogika yo’nalishi talabalari uchun nafaqat amaliy va nazariy bilimlarni uyg’unlashtirish, balki murakkab pedagogik vazifalarni tahlil qilish va innovatsion yechimlar ishlab chiqish imkonini beradi. Shu bois, pedagogik ta’lim jarayonida integrativ va interfaol metodlarni qo’llash, raqamli vositalar yordamida talabalar kreativligini rivojlantirish muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning ta’lim sohasidagi farmonlari va qarorlarida oliy ta’limni raqamli transformatsiya qilish, talabalarning kreativ va tahliliy kompetensiyalarini rivojlantirish asosiy vazifa sifatida belgilangan. Xususan, “Yangi O’zbekistonni barpo etishda ta’lim tizimini tubdan isloh qilish to’g’risida”gi farmonda [1] oliy ta’limda innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish, interfaol va loyihaviy metodlar orqali talabalar kompetensiyalarini oshirish vazifalari belgilangan. Shu bilan birga, 2022–2026-yillarga mo’ljallangan Yangi O’zbekiston taraqqiyot strategiyasida [2] raqamli transformatsiya va pedagogik innovatsiyalarni amalga oshirish orqali talabalar kreativ va tanqidiy fikrlash ko’nikmalarini rivojlantirishga alohida urg’u berilgan.

Shuningdek, O’zbekistonda pedagogika va psixologiya sohasidagi bir qator ilmiy manbalar talabalar kreativligini rivojlantirishning nazariy va metodik asoslarini keng yoritadi. Masalan, A. Rasulov va M. Nurmuhammedovning pedagogik ta’limda kreativ fikrlashni shakllantirishga doir tadqiqotlari [3], shuningdek, Sh. Xolovning interfaol va loyihaviy metodlarni pedagogik jarayonda qo’llash bo’yicha ishlari [4] pedagogik amaliyot va metodologiya asoslarini beradi. Ushbu tadqiqotlar, raqamli vositalar va innovatsion metodlar yordamida talabalarda kreativ fikrlashni rivojlantirishga oid ilmiy asoslarni mustahkamlaydi.

Pedagogik jarayonda talabalarni kreativ fikrlashga yo’naltirish, interfaol va loyihaviy metodlarni qo’llash, shuningdek, raqamli texnologiyalar orqali amaliy loyihalar yaratish, oliy ta’limda nazariya va amaliyotni uyg’unlashtirishning samarali vositasi sifatida xizmat qiladi. Shu bois, mazkur tadqiqot innovatsion pedagogik metodika asosida pedagogika yo’nalishi talabalari kreativ fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish yo’llarini aniqlash va takomillashtirishga qaratilgan.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Raqamli transformatsiya sharoitida pedagogika yo’nalishi talabalari kreativ fikrlash kompetensiyasini shakllantirish masalasi so’nggi yillarda pedagogika, psixologiya, ta’lim texnologiyalari va innovatsion metodikalar bo’yicha olib borilayotgan ilmiy izlanishlarda dolzarb mavzu sifatida e’tibor qozonmoqda. Ayniqsa, bu masala oliy ta’lim jarayonida interfaol va loyihaviy metodlarni joriy etish, talabalarning tahliliy, tanqidiy va innovatsion fikrlash ko’nikmalarini shakllantirish bilan bevosita bog’liq.

O’zbekistonlik olimlar tomonidan so’nggi yillarda ushbu yo’nalishda bir qator ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Masalan, A. Rasulov va M. Nurmuhammedovning “Pedagogik ta’limda kreativ fikrlashni shakllantirish” nomli ishida kreativ fikrlash kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari, shuningdek, interfaol metodlar orqali talabalarning innovatsion loyihaviy faoliyatga jalb qilinishi yoritilgan [5]. Mualliflar innovatsion pedagogik texnologiyalarni amaliy loyihalar bilan uyg’unlashtirish orqali talabalarning mustaqil fikrlash va tahliliy ko’nikmalarini samarali shakllantirish mumkinligini ta’kidlaydilar.

Shuningdek, Sh. Xolovning “Interfaol va loyihaviy metodlar pedagogik jarayonda” nomli monografiyasida pedagogik jarayonda talabalarning kreativ va kritik fikrlashini rivojlantirish uchun loyiha asosidagi o’quv mashg’ulotlarini tashkil etish metodikasi batafsil yoritilgan [6]. Ushbu manbada interfaol metodlar, masalan, muammoli o’qitish, muqobil yechimlarni tahlil qilish va raqamli platformalarda virtual loyihalar yaratish orqali talabalarda kreativ kompetensiyani shakllantirish mexanizmlari ko’rsatib o’tilgan.

Ilmiy maqolalardan esa, N. Yoqubovning “Raqamli vositalar yordamida pedagogika yo’nalishi talabalari kreativ fikrlashini rivojlantirish metodikasi” tadqiqotida raqamli texnologiyalarni integratsiyalash orqali talabalarning innovatsion loyiha va amaliy ishlar bo’yicha mustaqil fikrlash darajasini oshirish metodikasi ishlab chiqilgan [7]. Muallif pedagogik jarayonda virtual laboratoriyalar, onlayn simulatsiyalar va interaktiv testlar orqali kreativ fikrlashni rivojlantirish imkoniyatlarini ta’kidlaydi.

Ushbu tadqiqotda quyidagi metodlar qo’llanildi:

Tahlil va sintez – Pedagogika, psixologiya va ta’lim texnologiyalari bo’yicha adabiyotlar o’rganilib, kreativ fikrlash kompetensiyasini shakllantirishga oid asosiy pedagogik va metodik

yondashuvlar ajratib olindi va umumlashtirildi. Bu usul orqali innovatsion metodlarning samaradorligi haqida xulosalar chiqarildi.

Empirik tadqiqotlar – Pedagogika yo‘nalishi talabalari bilan o‘tkazilgan dars ishlanmalari, loyihaviy mashg‘ulotlar va interfaol mashg‘ulotlar tahlil qilindi. Talabalarning kreativ fikrlash, loyiha va interaktiv topshiriqlar bo‘yicha faoliyati kuzatildi.

Pedagogik kuzatuv – Amaliy mashg‘ulotlar davomida talabalarning tahliliy fikrlash va kreativ yechimlar ishlab chiqish ko‘nikmalari real darslarda monitoring qilindi.

Komparativ tahlil – O‘zbekiston pedagogik oliy ta’limi va xorijiy oliy ta’lim muassasalaridagi kreativ fikrlashni rivojlantirish metodikasi o‘rganilib, eng samarali pedagogik yondashuvlar ajratib olindi.

Pedagogik tajriba – Talabalarga virtual loyihalar, onlayn simulyatsiyalar va interaktiv testlar orqali kreativ kompetensiyani shakllantirish topshiriqlari berildi. Natijalar asosida metodik takomillashtirishlar ishlab chiqildi.

Adabiyotlar tahlili va tadqiqot metodlari asosida shuni aytish mumkinki, pedagogika yo‘nalishi talabalari kreativ fikrlash kompetensiyasini shakllantirish faqat nazariy bilimlar bilan cheklanmasligi, balki interfaol, loyihaviy va raqamli texnologiyalar yordamida amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirilishi kerak. Bu esa oliy ta’limda talabalarning mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va innovatsion yechimlar ishlab chiqish ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Ushbu tadqiqot davomida pedagogika yo‘nalishi talabalari kreativ fikrlash kompetensiyasini rivojlantirishning innovatsion metodikasini amaliyotga tatbiq etish bo‘yicha o‘tkazilgan kuzatuvlar, eksperimental dars mashg‘ulotlari va so‘rovnomalar natijalari tahlil qilindi.

Eksperimental guruhda interfaol va loyihaviy metodlar, raqamli platformalar (virtual laboratoriyalar, onlayn simulyatsiyalar, interaktiv testlar) orqali olib borilgan darslar natijasida talabalarning mustaqil fikrlash, muammoni hal qilish va innovatsion yechim ishlab chiqish ko‘nikmalari sezilarli darajada oshdi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, 78% talaba loyihaviy topshiriqlarni o‘z-o‘zidan yaratishga qodir bo‘ldi, 84% talaba interfaol mashg‘ulotlarda faol qatnashdi, va 81% talaba raqamli vositalar yordamida kreativ fikrlashni qo‘llash darajasini oshirdi.

Shuningdek, o‘quvchilarning kreativ kompetensiyasini shakllantirish jarayonida loyihaviy faoliyat va interaktiv metodlar bir-biri bilan uyg‘un ishlagani, bu esa talabalarda motivatsiya va faollikni oshirishga xizmat qilgani kuzatildi. Eksperimental mashg‘ulotlar davomida raqamli transformatsiya sharoitida pedagogik jarayonlarda innovatsion metodlarni qo‘llash talabalarning amaliy kompetensiyalarini mustahkamlash bilan birga, ularning tahliliy va tanqidiy fikrlash darajasini ham sezilarli oshirishini ko‘rsatdi.

O‘tkazilgan anonim so‘rovnomalar natijalariga ko‘ra, talabalarning 79% interfaol metodlarni qo‘llash orqali kreativ fikrlash qobiliyatining oshganini ta’kidladi. Shu bilan birga, metodik jarayon davomida ayrim kamchiliklar ham aniqlangan: talabalarning ba’zi guruhi raqamli vositalardan samarali foydalanishda qo‘shimcha metodik ko‘rsatmalarga muhtojligi, shuningdek, loyihaviy vazifalarni ishlab chiqish jarayonida o‘qituvchi yordami yetarli bo‘lishi kerakligi kuzatildi.

Quyidagi jadvalda eksperimental guruhda erishilgan asosiy natijalar va kompetensiyalar darajalari ko‘rsatilgan:

№	Kompetensiya ko‘rsatkichi	Eksperimental guruh (%)	O‘z-o‘zidan amaliyotga qo‘llash (%)	Motivatsiya va ishtirok darajasi (%)	Raqamli vositalardan foydalanish darajasi (%)
1	Kreativ fikrlashning shakllanishi	83	78	85	81
2	Loyiha asosida mustaqil ishlash	79	74	82	80
3	Tahliliy va tanqidiy fikrlash	81	76	80	79
4	Interfaol mashg‘ulotlarda faol ishtirok	84	80	86	82
5	Raqamli vositalardan samarali foydalanish	80	75	78	84

1-jadval. Eksperimental guruhda kreativ fikrlash kompetensiyasini shakllantirish bo'yicha erishilgan natijalar (% ko'rsatkichlar so'rovnoma va kuzatuvlar asosida).

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, pedagogika yo'nalishi talabalari kreativ fikrlashni rivojlantirishda interfaol va loyihaviy metodlar, raqamli vositalar va virtual laboratoriyalar samarali mexanizm sifatida xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, metodik qo'llanmalar va o'qituvchilar tomonidan qo'shimcha pedagogik yondashuvlar tatbiq etilishi talab etiladi.

Umuman olganda, raqamli transformatsiya sharoitida kreativ fikrlashni shakllantirish metodikasi nafaqat nazariy bilimni, balki amaliy kompetensiyalarni rivojlantirish, innovatsion va tahliliy fikrlashni kuchaytirishga xizmat qiladi. Bu esa pedagogika yo'nalishi talabalari uchun zamonaviy ta'lim jarayonining sifatini oshirish va ularni professional faoliyatga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega.

XULOSA

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya sharoitida pedagogika yo'nalishi talabalari kreativ fikrlash kompetensiyasini shakllantirish jarayonida innovatsion metodik yondashuvlar samarali mexanizm sifatida xizmat qiladi. Eksperimental guruhda interfaol va loyihaviy metodlar, shuningdek, raqamli vositalardan (virtual laboratoriyalar, onlayn simulyatsiyalar, interaktiv testlar) foydalanish orqali talabalarning kreativ fikrlash, tahliliy va tanqidiy fikrlash ko'nikmalari sezilarli darajada oshgani kuzatildi.

Kuzatuvlar va so'rovnoma natijalariga ko'ra, talabalarning 83% kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantira oldi, 84% interfaol mashg'ulotlarda faol ishtirok etdi, va 81% raqamli vositalardan samarali foydalanish darajasini oshirdi. Shu bilan birga, metodik qo'llanmalar va o'qituvchilar tomonidan individual yondashuv tatbiq etilishi orqali talabalarning loyiha asosida mustaqil ishlash va amaliy kompetensiyalarini yanada rivojlantirish mumkinligi aniqlangan.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, pedagogika yo'nalishi talabalari uchun kreativ fikrlashni shakllantirish nafaqat nazariy bilim va metodik yondashuvlarni boyitadi, balki ularning amaliy kompetensiyalarini, innovatsion yechim ishlab chiqish qobiliyatini va muammoni hal qilish ko'nikmalarini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya sharoitida innovatsion metodikalar joriy etish pedagogik jarayon samaradorligini oshirish, talabalarning motivatsiya va ishtirok faolligini kuchaytirish, hamda ularni professional faoliyatga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega ekanligi ilmiy asos bilan tasdiqlandi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, kelgusida pedagogika yo'nalishi talabalari kreativ fikrlashini rivojlantirish bo'yicha metodik qo'llanmalar ishlab chiqish, interfaol va loyihaviy metodlarni yanada mukammal integratsiya qilish, shuningdek raqamli platformalardan tizimli foydalanish zarur. Bu esa zamonaviy oliy ta'lim tizimida innovatsion pedagogik jarayonlarni shakllantirish va raqamli transformatsiya talablariga javob beruvchi yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashda muhim omil bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 6-apreldagi PF-6199-sonli farmoni “Yangi O'zbekistonni barpo etishda ta'lim tizimini tubdan isloh qilish to'g'risida”.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi. (lex.uz sayti orqali rasmiy nashr)
3. Rasulov A., Nurmuhammedov M. “Pedagogik ta'limda kreativ fikrlashni shakllantirish”. – Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti, 2020.
4. Xolov Sh. “Interfaol va loyihaviy metodlar pedagogik jarayonda”. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2019.
5. Rasulov A., Nurmuhammedov M. (2020). Pedagogik ta'limda kreativ fikrlashni shakllantirish. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
6. Xolov Sh. (2019). Interfaol va loyihaviy metodlar pedagogik jarayonda. Toshkent: TDPU nashriyoti.
7. Yoqubov N. (2022). Raqamli vositalar yordamida pedagogika yo'nalishi talabalari kreativ fikrlashini rivojlantirish metodikasi. Pedagogika va innovatsiyalar, №3, 45–52-betlar.